

BÖLÜM 10

FİLYOS LİMANI'NIN BÖLGE EKONOMİSİNE OLASI ETKİSİ

Şerife YAZGAN PEKTAŞ¹

10.1. GİRİŞ

Buharlı gemilerin kullanılmaya başlanmasıyla yük ve yolcu taşımacılığında deniz aşırı sefer yapan gemiler farklı kıtaları birleştirerek toplumların birbirleriyle kaynaşmasını sağlamıştır. Denizler ve okyanuslar ulaşım ve ticaretin yanı sıra spor, eğlence, turizm açısından da önemli bir zenginlik kaynağı olmuştur. Deniz ulaşımı tarihleri, ekonomileri, ticareti, devletlerin ilişkilerini, medeniyetleri, kültürleri ve teknolojileri (Cerit vd., 2013) etkilemiş, özellikle sanayi devriminden sonra gemi teknolojilerindeki gelişmeler ticarete farklı bir boyut kazandırmıştır. Limanların daha geniş alanlara konumlandırılması, gemi inşa sektöründeki gelişme sonucunda modern ve kapasitesi daha büyük gemilerin inşası, teknoloji ve lojistik alanındaki yeniliklerle birlikte katma değeri yüksek hizmetlerin ortaya çıkması, yeni ticaret alanlarının oluşmasını sağlamıştır. Özellikle gelişmiş bölgelerde yer alan limanların şehirleşmenin etkisiyle kentlerin merkezinde kalması hinterlandın gelişmesini kısıtlamıştır. Bu durum yakın bölgelerde destek limanların oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Dünyada küresel ticaretin artması teknolojik donanımına sahip limanların kurulmasına, gelir ve istihdam oluşturulmasına ve bölgeler arası sosyo-ekonomik ilişkilerin güçlenmesine neden olmuştur.

Karadeniz kıyı ülkeleri içinde en uzun kıyı şeridine sahip olan ülke Türkiye olmasına karşın ulaşım, liman altyapı ve üstyapı olanakları açısından fonksiyonel değildir. Bundan dolayı diğer ülkelerle rekabet gücü zayıftır. Filyos Limanı'nın ekonomik beklentinin karşılanması noktasında Batı Karadeniz'de ana liman görevi üstlenmesi yeni taşımacılık koridorlarının planlanmasında önemli bir konuma sahip olabilir. Projenin, Filyos Vadisi çevresinin yeni istihdam alanları ve ekonomik kaynak oluşturacak şekilde planlandığı görülmektedir. Ayrıca üretici, tüketici, toptancı ve perakendecileri bir araya getirmesi (Esmer, 2010: 10) beklenen Filyos Limanı'nın çevresinde katma değer oluşturan kurum ve kuruluşlar hizmet edebilecektir (Roh vd., 2007: 284).

1 Öğr. Gör., Bartın Üniversitesi, Bartın Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü,

yavaşlamasına sebep olacaktır. Dolayısıyla Filyos Limanı'nın hinterlandının bölgede ticarete etki edebilecek dinamiklerin göz önünde bulundurulması gerekir. Çünkü limanların ticaret hacimleri zamanla değişebilir, farklı yük cinslerine hitap edebilir (İncaz ve Erdal, 2017: 257). Bu bakımdan limana yatırım yapılırken ekolojik dengeye ve biyolojik çeşitliliğe zarar vermemek, kültürel mirası korumak ve ekonomik faaliyetlerin çeşitliliğini artırmak, istihdam oluşturmak, tüm paydaşlara gelir sağlamak, liman maliyetleri ve sosyo-ekonomik unsurlar öncelikli olmalıdır. Kısaca Filyos Limanı'nın ekonomik faydası sosyal, kültürel ve doğal çevrenin birlikte ele alınarak değerlendirilmesiyle mümkün hale gelecektir.

Filyos Vadisi'nde serbest bölge alanının olmasının istihdam, döviz getirisi, teknolojik yatırımlar, yabancı sermaye, ithalat ve ihracatta kolaylıklar gibi olumlu taraflarının yanında vergi kaybı, yerli firmalarla rekabet, yasadışı faaliyet riski, çevre kirliliği, kaynak israfı, yatırımların dengesiz dağılımı gibi olumsuz durumlara da sebep olabilir (Çakır, 2018). Bu açıdan bakıldığında serbest bölgede olumsuz durumların ortaya çıkmasını önlemeye yönelik gerekli tedbirlerin ve önlemlerin alınması gerekmektedir. Kalkınma açısından önem verilen Filyos Liman Bölgesi'nde maliyetleri düşürerek ticaretin geliştirilmesi, mevcut kaynakların daha verimli ve etkin kullanılması bölgede ticaret hacminin büyümesine etki edebilir. Bu durumda talep ve arz dengesi belirleyicidir.

Bölgede endüstriyel alan tamamen sanayinin gelişmesine destek olmak amacıyla planlanmıştır. Liman yatırımlarının yüksek maliyetli olması sebebiyle fizibilite çalışmaları iyi yapılmalı, sadece ekonomik kısmı değerlendirilmemeli, fayda/zarar durumu gözetilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akten, N. (1992). Liman Planlaması: Limanın Üniteleriyle Kapasitesi Arasındaki İlişki ve Elleçleme Maliyetinin Hesaplanması. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Anderson, C.M., Park, Y.A., Chang, Y.T., Yang, C.H., Lee, T.W. ve Luo, M. (2008). A Game-Theoretic Analysis of Competition Among Container Port Hubs: The Case of Busan and Shanghai. *Maritime Policy and Management*, 35(1), 5-26.
- Aydın, S.Z., Bitiktaş, F. ve Balık İ. (2020). Antalya Kruvaziyer Liman Projesinin Yer Seçim Kriterleri ve Sorumlu Turizm Açısından Değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Maritime and Marine Sciences*, 6(2), 224-238.
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2015). Turizm Ekonomisi. Detay Yayıncılık: Ankara.
- Cerit, A.G., Deveci, D.A. ve Esmer, S. (2013). Denizcilik İşletmeleri Yönetimi. Beta Yayıncılık: İstanbul.
- Cheng, J. ve Yang, Z. (2017). The Equilibria of Port Investment in a Multi-Port Region in China. *Transportation Research Part E*, 108, 36-51.
- Çakır, E. (2018). Serbest Bölgelerin İstihdama Etkisi: Antalya Serbest Bölge Örneği. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Çelikyay, H.S. ve Öztaş Karlı, R.G. (2020). Filyos Vadisi Projesi Ekolojik Uygunluk Analizi içinde Ramazan Şeker (Ed.), Mühendislik Bilimlerinde Güncel Araştırmalar (85-108), İksad Yayınevi: Ankara.
- De Borger, B., Proost, S. ve Van Dender, K. (2008). Private Port Pricing and Public Investment in

Bölgesel Kalkınma Bağlamında Filyos Limanı

- Port and Hinterland Capacity. *Journal of Transport Economics and Policy*, 42(3), 527-561.
- Deng, P., Song, L., Xiao, R. ve Huang, C. (2022). Evaluation of logistics and port connectivity in the Yangtze River Economic Belt of China. *Transport Policy*, 126, 249-267.
- Esmer, S. (2010). Konteyner Terminallerinde Lojistik Süreçlerin Optimizasyonu ve Bir Simülasyon Modeli. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları: İzmir.
- Esmer, S. ve Karataş Çetin, Ç. (2013). Liman İşletme Yönetimi içinde A. Güldem Cerit, Ali Deveci ve Soner Esmer (Ed.), Denizcilik İşletmeleri Yönetimi. Beta Yayıncılık: İstanbul (377-415), Beta Yayıncılık: İstanbul.
- İncaz, S. ve Erdal, M. (2017). Liman Proje ve Yatırım Analizi. İçinde Murat Erdal (Ed.), Konteyner-Deniz ve Liman İşletmeciliği (243-270), Beta Basım: İstanbul.
- Jiang, J., Lee, L.H., Chew, E.P. ve Gan, C.C. (2015). Port Connectivity Study: An Analysis Framework from A Global Container Liner Shipping Network Perspective. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 73, 47-64.
- Koday, S., Çelikoğlu, Ş. ve Atış, E. (2015). Çaycuma İlçesinde Sanayinin Gelişimi, Yapısı ve Sorunları, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(14), 135-158.
- Lu, C.S. ve Lin, C.C. (2012). Assessment of National Logistics Competence in Taiwan, Vietnam, and Malaysia. *The Asian Journal of Shipping and Logistics* 28(2), 255-274.
- Notteboom, T.E. ve Rodrigue, J.P. (2005). Port Regionalization: Towards a New Phase in Port Development. *Maritime Policy and Management*, 32(3), 297-313.
- OECD (2011). Competition in Ports and Port Services. <https://www.oecd.org/daf/competition/48837794.pdf>, [Erişim Tarihi: 24.08.2022].
- Park, J.S. ve Seo, Y.J. (2016). The Impact of Seaports on The Regional Economies in South Korea: Panel Evidence from The Augmented Solow Model. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 85, 107-119.
- Roh, H.S., Lalwani, C.S. ve Naim, M.M. (2007). Modelling a Port Logistics Using The Structured Analysis and Design Technique. *International Journals of Logistic: Research and Applications*, 10(3), 283-302.
- Taylar, Y. (2008). Türk Vergi Hukuku Açısından Serbest Bölgeler. Maliye ve Hukuk Yayınları: Ankara.
- Ünlüönen, K., Tayfun, A. ve Kılıçlar, A. (2018). Turizm Ekonomisi. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Yan, X., Shi, X. ve Fang, X. (2022). The Internal Dynamics and Regional Differences of China's Marine Economic Evolution Based On Comprehensive Evaluation. *Alexandria Engineering Journal*, 61, 7571-7583.
- Yollu, A. (2009). Kalite Standartlarının Örnek Bir Liman İşletmesine Uygulanması ve İyileştirme İçin Öneriler, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yüksel, Y. ve Özkan Çevik, E. (2010). Liman Mühendisliği. Beta Basım: İstanbul.
- Zhang, L. ve Cai, S. (2020). Theoretical Methods and Applications of Marine Economy and Sustainable Marine Development. *Journal of Coastal Research*, 103(SI), 581-585.
- Web: <https://www.bakka.gov.tr/bolgemiz/bati-karadeniz/sanayisiyle-bati-karadeniz>, [Erişim Tarihi: 22.08.2022].
- Web: <https://www.filyosvadisi.com/bati-karadeniz>, [Erişim Tarihi: 22.08.2022].
- Web: <https://bakkakutuphane.org/upload/dokumandosya/bakka-2021-2025-kurumsal-stratejik-plan.pdf>, [Erişim Tarihi: 23.08.2022].
- Web: https://ticaret.gov.tr/data/5b9b61fc13b8761cc09f9b92/genel_bilgi.TB.pdf, [Erişim Tarihi: 24.08.2022].
- Web: <https://www.bakkakutuphane.org/upload/flip-page/Filyos%20Vadisi%20Projesi/HTML/files/assets/common/downloads/publication.pdf>, [Erişim Tarihi: 24.08.2022].
- Web: <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/0ab87526-c290-4bdd-94d4-b8e99e-70eba9/BOPMetaveri.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-0ab87526-c290-4bdd-94d4-b8e99e70eba9-nLtZad3>, [Erişim Tarihi: 26.08.2022].